

STORTINGET

Innst. 189 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra helse- og omsorgskomiteen

Dokument 8:49 S (2023–2024)

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold og Freddy André Øvstegård om reell tilgang på høyere utdanning for studenter med funksjonshindring

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å overføre ansvaret for BPA-ordningen for studenter til en statlig ordning i Nav. BPA-ordningen for studenter må innebefatte alt studenten måtte ha av bistandsbehov, også på fritiden.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Kamzy Gunaratnam, Tove Elise Madland, Even A. Røed og Truls Vasvik, fra Høyre, Sandra Bruflot, Erlend Svardal Bøe og lederen Tone Wilhelmsen Trøen, fra Senterpartiet, Hans Gunnar Holand og Lisa Marie Ness Klungland, fra Fremskrittspartiet, Bård Hoksrud og Morten Wold, fra Sosialistisk Venstreparti, Marian Hussein,

fra Rødt, Seher Aydar, fra Kristelig Folkeparti, Olaug Vervik Bollestad, og fra Pasientfokus, Irene Ojala, viser til forslaget i Dokument 8:49 S (2023–2024) om reell tilgang på høyere utdanning for studenter med funksjonshindring.

Komiteen viser til at statsråden har uttalt seg om forslaget i brev til komiteen av 19. desember 2023. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen. Komiteen har ikke avholdt høring i saken.

Komiteen viser til Stortingets behandling av Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga – Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjeller. Her vedtok Stortinget at regjeringen skal legge frem en stortingsmelding basert på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt – Forslag til forbedringer i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse, som ble lagt frem 16. desember 2021.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til at personer under 67 år med langvarig og stort behov for personlig assistanse har rett til å få tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b og pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 d.

Disse medlemmer viser til at det er den enkelte kommunes ansvar å sørge for at alle som bor eller oppholder seg i kommunen, tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Disse medlemmer merker seg at i de tilfeller der personer som har behov for omfattende helse- og omsorgstjenester, skal flytte til en ny kommune, forutsetter det at tilflyttingskommunen behandler søknad og vedtak før søkeren faktisk flytter, jf. rundskriv I-43/99 om ansvaret for å yte pleie- og omsorgstjenester til sterkt pleietrengende ved flytting mellom kommu-

ner. En kommune kan altså ikke avvise eller avslå en søknad med en begrunnelse om at vedkommende ikke bor eller oppholder seg i kommunen.

Disse medlemmer viser til at Stortinget ved behandlingen av Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga, vedtok å be regjeringen om å legge frem en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) basert på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt. Videre viser disse medlemmer til at statsråden vil følge opp spørsmålene og komme tilbake til Stortinget, slik Stortinget har forutsatt i sitt vedtak.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti merker seg at medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Stortingets vedtak om å be regjeringen legge frem en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) basert på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt. Disse medlemmer vil bemerke at Arbeiderpartiet og Senterpartiet var de eneste partiene som stemte mot dette forslaget da det var til behandling i Stortinget i forbindelse med Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga.

Disse medlemmer mener ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) gir mennesker mulighet til yrkesdeltakelse, utdanning og et aktivt og selvstendig liv. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i 2015 lovfestet retten til BPA, slik at alle kommuner måtte ha et tilbud om det. Det ble i forbindelse med lovfestingen også sendt ut et rundskriv til kommunene som forklarte hvordan lovfestingen skulle forstås, og hvordan BPA-ordningen skulle praktiseres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen Solberg kompenserte kommunene med om lag 500 mill. kroner gjennom frie inntekter for å kunne oppfylle rettigheten. Disse medlemmer viser til at regjeringen Solberg i 2020 utvidet rettighetsbestemmelsen slik at personer over 67 år som allerede har BPA, får beholde ordningen også etter fylte 67 år.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen Solberg i 2019 satte ned et offentlig utvalg som fikk i oppdrag å gjennomgå og foreslå forbedringer i BPA-ordningen, blant annet på grunn av at det var forskjellig praktisering og forståelse av BPA-ordningen i kommunene. Utvalget skulle se på hvordan BPA-ordningen kunne utformes slik at personer med nedsatt funksjonsevne kan leve mest mulig aktive og selvstendige liv.

Disse medlemmer viser til at utvalget i desember 2021 leverte sin utredning NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt – Forslag til forbedringer i ordningen med brukerstyrt personlig assistanse. Disse medlemmer vi-

ser til at utredningen ble sendt på høring, og at høringsfristen gikk ut 1. juli 2022.

Disse medlemmer mener at regjeringen Støre har gjort for lite for å følge opp BPA-utvalgets utredning og høringsinnspillene som kom til BPA-utredningen. Disse medlemmer har vært opptatt av å sikre fremdrift i arbeidet med å følge opp BPA-utredningen, og disse medlemmer viser til Stortingets behandling av Meld. St. 15 (2022–2023) Folkehelsemeldinga, jf. Innst. 398 S (2022–2023). Her fremmet blant annet komiteens medlemmer fra Høyre følgende forslag som ble vedtatt:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) basert på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt. Stortinget ber regjeringen komme tilbake på egnet måte.»

Disse medlemmer viser til at Arbeiderpartiet og Senterpartiet stemte imot forslaget.

Disse medlemmer mener at studenter med funksjonsnedsettelse må få mulighet til mer fleksible utdanningsløp, bostøtte tilpasset særskilte behov og en bedre overgangsordning for BPA ved flytting til studiekommunen. Disse medlemmer mener endringer i BPA-ordningen må gjøres gjennom en helhetlig behandling i Stortinget. Disse medlemmer forventer derfor at regjeringen følger opp Stortingets vedtak om å få en stortingsmelding om BPA-ordningen basert på BPA-utvalgets utredning og høringsinnspillene til BPA-utredningen.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Rødt erkjenner viktigheten av en god BPA-ordning. BPA bidrar til å sikre likestilling og gir personer med en funksjonsnedsettelse mulighet til å delta i samfunnet på lik linje med funksjonsfriske. Utdanning er avgjørende for at mennesker med funksjonshindre skal komme ut i arbeidslivet, og tilgangen til assistanse er nødvendig for å kunne gjennomføre studier og leve et normalt studentliv.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Rødt viser til at BPA er tildelt gjennom kommunale vedtak, noe som kan skape utfordringer når studenter må flytte til nye kommuner for studier. Saker opp gjennom årene viser at det er variasjon mellom kommuner i tildelingen av BPA.

Disse medlemmer mener derfor hele assistansebehovet, både i studier og dagligliv, bør samles i en statlig ordning for å sikre kontinuitet og forutsigbarhet, ikke bare for studenter, men støtter likevel forslaget til forslagsstillerne.

Disse medlemmer viser til NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt, hvor det ble påpekt både utfordringer med dagens ordning og forslag til løsning. De aller fleste

høringssvarene til NOUen bekrefter ønsket om å overføre ordningen til staten samt å få ordningen ut av helseovgivningen. Dette ble også bekreftet av KS sitt høringssvar til NOUen, som foreslår en tilleggsutredning for å klargjøre hvordan BPA kan reguleres via folketrygden. Gitt at man er sikret likebehandling gjennom et tydelig lovverk med forskrifter, vil en statlig ordning klart være å foretrekke.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forslaget fra blant annet Fremskrittspartiet om å gjøre hele BPA-ordningen til en statlig ordning, organisert under Nav, i Innst. 11 S (2023–2024):

«Stortinget ber regjeringen starte arbeidet med å endre BPA-ordningen over fra et kommunalt ansvar til en statlig ordning i regi av Nav. Dette må skje uten at noen mister eller står i fare for å miste plass i ordningen.»

Disse medlemmer viser til at det var viktig å rettighetsfeste BPA da Fremskrittspartiet satt i regjering, og at Fremskrittspartiet fikk gjennomslag for å fjerne den øvre aldersgrensen på 67 år for retten til BPA.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer samt forslag om å flytte ansvaret for brukerstyrt personlig assistanse (BPA) fra kommunene over til en statlig ordning for å sikre likhet og rettferdighet for personer som har behov for BPA.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus viser til at forslaget om å etablere en statlig ordning for studenter med rett til BPA har svært stor betydning for å sikre at mennesker med funksjonshindre får samme mulighet til å ta utdanning som personer uten funksjonshindre har. Avgjørende for å kunne ta imot en studieplass er tilgangen til assistanse for alle som har behov for dette for å gjennomføre studier og leve et normalt studentliv. I dag er assistanse tildelt gjennom kommunale vedtak i den kommunen den enkelte bor. Når unge kommer inn på studier, kommer beskjeden om inntak tett opptil studiestart, og mange må flytte til en ny kommune der studiestedet ligger. Disse medlemmer mener at i denne fasen er det å sørge for at det praktiske er på plass, herunder assistanse, avgjørende for om studiene faktisk kan gjennomføres. Det hjelper ikke å få assistanse på plass på universitetet om man ikke får bistand til å komme seg opp om morgenen og faktisk kom-

me seg dit. Disse medlemmer mener at det derfor er viktig at hele personens bistandsbehov, både i studier og fritid/dagligliv, blir lagt i én og samme statlige ordning. I tillegg reiser studenter ofte til hjemkommunen i ferier. Mange kommuner opererer med en regel om at man kan ta med seg assistenten ut av kommunen i maksimalt fem uker per kalenderår. Disse medlemmer viser til at å kunne ta med seg assistanseordningen sin også i lengre sommerferier vil lette situasjonen for funksjonshindrede borteboere.

Disse medlemmer viser til at i kapittelet om høyere utdanning i NOU 2023:13 På høy tid – Realisering av funksjonshindredes rettigheter er det en viktig gjennomgang av hindringene funksjonshindrede støter på i møte med høyere utdanning. Mangel på nok og tidsnok assistanse er vesentlig her. Funksjonshindrede studenter med assistansebehov opplever det utfordrende å få et tilstrekkelig antall timer med BPA.

Disse medlemmer viser til at funksjonshemmede studenter med behov for personlig assistanse som skal gjennomføre høyere utdanning, i dag faller mellom to stoler, altså mellom skolene på den ene siden og arbeidslivet på den andre. Det er begrenset hva studentene får assistanse til, og eksisterende ordninger dekker ikke alltid behovene de har.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen skal legge frem en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) basert på NOU 2021:11 Selvstyrt er velstyrt. Disse medlemmer vil samtidig understreke at selv om det i framtiden skal komme en stortingsmelding, kan ikke dette stoppe alt arbeidet på feltet. Et tiltak som fint kan innføres nå, er å overføre BPA-ansvaret for studenter til en statlig ordning.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å overføre ansvaret for ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) for studenter til en statlig ordning. BPA-ordningen for studenter må innbefatte alt studenten måtte ha av bistandsbehov, også på fritiden.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Pasientfokus vil for øvrig understreke at retten til BPA ble utvidet 1. juli 2020, slik at personer som hadde innvilget BPA før fylte 67 år, får videreført retten etter at aldersgrensen er nådd.

Disse medlemmer mener at de store forskjellene i hvem som får tildelt BPA fra kommune til kommune, viser at dette bør være en statlig oppgave. BPA er et

viktig likestillingsverktøy, som sikrer deltagelse og selvstyre. Disse medlemmer støtter derfor forslaget om å gjøre hele BPA-ordningen statlig, og mener den bør utvides, og finansieres over folketrygden.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Kristelig Folkeparti og Pasientfokus:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til nødvendige lovendringer samt forslag om å flytte ansvaret for brukerstyrt personlig assistanse (BPA) fra kommunene over til en statlig ordning for å sikre likhet og rettferdighet for personer som har behov for BPA.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å overføre ansvaret for ordningen med bruker-

styrt personlig assistanse (BPA) for studenter til en statlig ordning. BPA-ordningen for studenter må innbefatte alt studenten måtte ha av bistandsbehov, også på fritiden.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:49 S (2023–2024) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold og Freddy André Øvstegård om reell tilgang på høyere utdanning for studenter med funksjonshindring – vedtas ikke.

Oslo, i helse- og omsorgskomiteen, den 6. februar 2024

Tone Wilhelmsen Trøen

leder

Erlend Svardal Bøe

ordfører

Statsråden

Helse- og omsorgskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/4641-

19. desember 2023

Representantforslag 49 S (2023-2024) om BPA-ordningen for studenter

Jeg viser til brev fra Stortingets Helse- og omsorgskomite datert 4. desember 2023 vedlagt representantforslag fra stortingsrepresentantene Grete Wold og Freddy André Øvstegård om reell tilgang på høyere utdanning for studenter med funksjonshindring – Dokument 8:49 S (2023-2024). Representantene fremmer følgende forslag:

Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige forslag for å overføre ansvaret for BPA-ordningen for studenter til en statlig ordning i Nav. BPA-ordningen for studenter må innebefatte alt studenten måtte ha av bistandsbehov, også på fritiden.

Personer under 67 år med langvarig og stort behov for personlig assistanse har etter helse- og omsorgstjenestelovens § 3-2 første ledd nr. 6 bokstav b rett til å få slike tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse. Dette følger av pasient- og brukerrettighetsloven § 2-1 d.

Helse- og omsorgstjenesteloven slår fast at kommunen skal sørge for at alle som oppholder seg i kommunen tilbys nødvendige helse- og omsorgstjenester. Kommunen har altså et ansvar for alle som oppholder seg i kommunen, uavhengig av om de bor der eller er der i forbindelse med studier.

Noen studenter er avhengige av omfattende helse- og omsorgstjenester og kan dermed ikke flytte uten at et tjenestetilbud står klart i studiekommunen. For at disse personene skal ha en reell adgang til å flytte, er det en forutsetning at tilflyttingskommunen behandler søknaden og fatter vedtak om tjenester før de faktisk flytter. Det følger av rundskriv I-43/99 at i de tilfeller hvor muligheten til å gjennomføre flyttingen forutsetter at tilflyttingskommunen behandler søknaden og fatter vedtak før søkeren faktisk flytter, kan en kommune ikke avvise eller avslå

en søknad om tjenester med den begrunnelse at vedkommende ikke bor eller oppholder seg i kommunen på søknadstidspunktet.

Søknad om tjenester sendes tilflyttingskommunen og skal behandles på ordinær måte der. Helse- eller omsorgstjenesten i tilflyttingskommunen må altså vurdere om søkeren fyller vilkårene for rett til BPA og tjenestenes omfang som om studenten allerede oppholdt seg i kommunen.

Stortinget vedtok i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 15 (2022–2023) *Folkehelsemeldinga — Nasjonal strategi for utjamning av sosiale helseforskjellar*, å be regjeringen legge frem en stortingsmelding om ordningen med brukerstyrt personlig assistanse (BPA) basert på NOU 2021:11 *Selvstyrt er velstyrt*.

Utredningen NOU 2021:11 *Selvstyrt er velstyrt*, viser at spørsmålene om brukerstyrt personlig assistanse er komplekse og at det er ulike oppfatninger om hvordan utfordringene kan løses best mulig. Jeg er opptatt av å følge opp disse spørsmålene på en helhetlig måte. Jeg vil derfor komme tilbake til Stortinget på egnet måte, slik også Stortinget har forutsatt i sitt vedtak.

Med hilsen

Ingvild Kjerkol

